

Men's Views on Fatherhood

Büşra NAKIŞ YILDIRIM, Inonu University, ORCID ID: 0000-0002-6091-4264

Rukiye YILDIZ ALTAN, Firat University, ORCID ID: 0000-0002-9233-9444

Hatice Büşra YILMAZ TAM, Mus Alparslan University, ORCID ID: 0000-0003-2563-8353

Aysel TÜFEKÇİ, Gazi University, ORCID ID: 0000-0001-7792-5624

Abstract

The aim of the study is to examine men's definition of fatherhood, the factors that influence their views of fatherhood, and their perceptions of their roles as fathers. A basic qualitative research design was used. The participants were selected using the criterion sampling method, one of the purposive sampling methods. The study group consisted of 12 fathers with children aged 0-6. A structured interview form was used as the data collection tool in the research. The interviews with the fathers were conducted online and recorded. As a result of the thematic analysis of the data obtained, fathers' views on fatherhood were gathered under three main themes: social-cultural context of fatherhood, fatherhood and family life, fatherhood and gender. The fathers participating in the study emphasized the gender factor in childcare, considering that the duties of mothers and fathers in childcare are separate. Participants who expressed the father-child relationship regarding fatherhood and family life by referring to their relationships with their own fathers based the fatherhood they saw from their own fathers mostly on the material and spiritual difficulties experienced in the past, customs and traditions, and the educational status of their fathers. The participants drew attention to the financial and moral responsibilities related to fatherhood. Additionally, they presented various views on the concept of fatherhood within the framework of the gender concept. Based on these results, intervention programs that emphasize the importance of fathers' contributions to child development and encourage them to take an active role in child care can be organized. Studies that more closely examine the fathering styles that fathers take as role models or reject can be included.

Keywords: Fatherhood, Father-child relationship, Perception of fatherhood

Inonu University
Journal of the Faculty of
Education
Vol 26, No 1, 2025
pp. 370-393
[DOI](#)
10.17679/inuefd.1562117

Article Type
Research Article

Received
06.10.2024

Accepted
18.02.2025

Suggested Citation

Nakiş Yıldırım, B., Yıldız Altan, R., Yılmaz Tam, H. B. & Tüfekçi, A. (2025). Men's views on fatherhood. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 26(1), 370-393. DOI: 10.17679/inuefd.1562117

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Since women are in a physiological and spontaneous process with their babies from pregnancy onwards, it may take less time for them to adapt to life with a child than fathers. The father-child relationship can develop independently of care elements such as breastfeeding. Fatherhood has been defined for centuries not from a biological perspective like motherhood, but rather from a social perspective. The ideal of fatherhood essentially consists of a set of implicit rules about what constitutes a good father.

The fatherhood role was first described as a moral teacher, then with industrialization, the fatherhood role evolved into the role of the father who provided for the family and earned money, and currently fathers take on more roles in childcare compared to past periods. This change in the role of fatherhood has aroused scientific interest in the subject and research on fatherhood has increased recently.

Purpose

The aim of the study is to examine men's definition of fatherhood, the factors that influence their views of fatherhood, and their perceptions of their roles as fathers. Understanding how men perceive and experience their role as fathers is considered important for examining the perception of fatherhood in terms of gender equality. Furthermore, deeply exploring how fathers perceive their fatherhood role and what factors influence these perceptions is seen as significant for developing strategies and policies that support child development and fathers' involvement. Additionally, it is thought that this study will contribute to fatherhood-related programs that can be developed and increase the awareness of men regarding their own fatherhood roles based on the views of the fathers participating in the research.

Method

A basic qualitative research design was used in this study. Basic qualitative research focuses on understanding and constructing how people make sense of their lives (Merriam, 2018, p. 22). In basic qualitative research, researchers investigate a phenomenon to assess the nature of reality related to that phenomenon. The main goal is to understand and explain (Patton, 2018, p. 215). The study group consists of 12 fathers with children aged 0-6 years. The structured interview form created for the research includes nine questions to obtain demographic information and 14 questions to gather fathers' views on fatherhood. Online interviews were conducted and recorded with the fathers. The transcripts of the interviews were created and analyzed using thematic analysis. Codes generated by each researcher were compared, and categories were formed from related codes, which were then grouped under themes.

Findings

The views of the fathers participating in the study on fatherhood were categorized under three main themes based on the research questions. These themes are (a) the social-cultural context of fatherhood, (b) fatherhood and family life, and (c) fatherhood and gender. In the social-cultural context theme, the emphasis on change, influence, and responsibility regarding fatherhood highlighted the social-cultural context of fatherhood. When it comes to change, participants noted changes in their social lives and habits after becoming fathers. The second theme, fatherhood and family life emerged with the prominence of the father-child relationship, the father's individual characteristics, and metaphorical thoughts about fatherhood. Although the perspectives on the father-child relationship varied among the fathers, they generally emphasized boundaries. Under the theme of fatherhood and gender, it was observed that participants' perceptions differed based on the gender of the parent and the child. Some fathers

in the study believed that the responsibilities of child care were separate for mothers and fathers.

Discussion & Conclusion

Research on fatherhood has shown that fatherhood is seen as a social construct shaped by a series of relationships and structures in men's lives (Brandth & Kvande, 1998; Coltrane, 1996). Looking at the findings, the responses of the participants reflect the traces of sociocultural structure and gender perception in many aspects. Barutçu and Hıdır (2016) attributed the father-child relationship to the gendered roles coded by the system from the very beginning. In a study where fathers participated with their fathers, grandfathers noted that they spent more time with their grandchildren, while fathers emphasized that they could not spend much time with their own fathers during their childhood (Özyeşer Cinel & Tezel Şahin, 2021). In the current study, some participants also expressed that they had a distant relationship with their fathers during their childhood, with their fathers showing little interest in them in front of others. In modern fatherhood, fathers have less authoritarian but still somewhat distant relationships with their children and spouses compared to traditional fatherhood (AÇEV, 2018). Given the statements about their relationships with their children and their responsibilities in the child's life, it can be said that the participants have fatherhood styles related to modern fatherhood. In conclusion, some fathers participating in the research emphasized the gender factor in child care by considering the responsibilities of mothers and fathers as separate. When examining views on fatherhood and family life, participants expressed the father-child relationship by referring to their own relationships with their fathers, associating the fatherhood they observed with financial and moral hardships, customs and traditions, and their fathers' educational status in the past. Participants highlighted both financial and moral responsibilities when discussing responsibilities related to fatherhood. Various views were also expressed regarding the concept of fatherhood within the framework of the gender concept.

Erkeklerin Babalığa İlişkin Görüşleri

Büşra NAKIŞ YILDIRIM, İnönü Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-6091-4264

Rukiye YILDIZ ALTAN, Fırat Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-9233-9444

Hatice Büşra YILMAZ TAM, Muş Alparslan Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0003-2563-8353

Aysel Tüfekci, Gazi Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0001-7792-5624

Öz

Bu araştırmanın amacı erkeklerin babalığı nasıl tanımladıklarını, babalığa dair görüşlerini etkileyen faktörlerin neler olduğunu ve kendi babalık rollerine dair algılarını derinlemesine incelemektir. Araştırmada nitel yöntemlerden temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 0-6 yaşları arasında çocuğu olan 12 baba oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Babalarla yapılan görüşmeler çevrim içi ortamda gerçekleştirilmiş olup kayıt altına alınmıştır. Elde edilen veriler tematik analizi sonucunda, babaların babalığa dair görüşleri üç ana tema altında toplanmıştır: babalığın sosyal-kültürel bağlamı, babalık ve aile yaşantısı, babalık ve toplumsal cinsiyet. Araştırmaya katılan babalar çocuk bakımında anne ve babanın görevlerinin ayrı olduğunu düşünerek çocuk bakımında cinsiyet faktörünü vurgulamışlardır. Babalık ve aile yaşantısına ilişkin baba çocuk ilişkisini, kendi babaları ile olan ilişkilerine değinerek ifade eden katılımcılar kendi babalarından gördükleri babalığı daha çok eski zamanlarda yaşanan maddi ve manevi sıkıntılara, örf ve adetlere, babalarının eğitim durumuna dayandırmışlardır. Katılımcılar, babalığa yönelik sorumluluklara ilişkin maddi ve manevi sorumluluklara dikkat çekmişlerdir. Ayrıca babalık kavramına ilişkin toplumsal cinsiyet kavramı çerçevesinde de çeşitli görüşler sunmuşlardır. Bu sonuçlardan hareketle babaların, çocuk gelişimine katkılarının önemini vurgulayan ve çocuk bakımında aktif rol almalarını teşvik eden eğitim programları düzenlenebilir. Babaların rol model aldıkları ya da reddettikleri babalık tarzlarını daha yakından inceleyen çalışmalara yer verilebilir.

Anahtar Kelimeler: Babalık, Baba-çocuk ilişkisi, Babalık algısı

Inönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 26, Sayı 1, 2025
ss. 370-393

DOI

10.17679/inuefd.1562117

Makale Türü
Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi
06.10.2024

Kabul Tarihi
18.02.2025

Önerilen Atıf

Nakiş Yıldırım, B., Yıldız Altan, R., Yılmaz Tam, H. B. ve Tüfekci, A. (2025). Erkeklerin Babalığa İlişkin Görüşleri. *Inönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 370-393. DOI: 10.17679/inuefd.1562117

1. Giriş

Kadınlar bebekleriyle gebelikten itibaren fizyolojik ve kendiliğinden gelişen bir süreç içerisinde olduklarından dolayı, çocuklu bir hayata alışmaları babalara göre daha az zaman alabilir. Ancak çocuğun kabulü babalar için biraz daha sancılı geçebilmektedir. Bu durumda babalığa hazır olma, yaşam şeklini değiştirmekten korkma, alışkanlıklarını bırakmak istememe gibi faktörler etkili olmaktadır (Popenoe, 1996; Seçer, Çeliköz ve Yaşa, 2007). Ancak genellikle bebeğin doğumundan itibaren babalar da çocukları ile koşulsuz özel bir bağ geliştirirler. Bu bağın fizyolojik temellerine bakıldığında, doğum yaklaştıkça babaların testosteron seviyelerinin düştüğü, stres durumlarında verilen tepkilerin düzenlenmesini sağlayan kortizol hormonu ile kadınlarda hamilelikle birlikte salgılanmaya başlayan ve kadın bedenini emzirmeye hazırlayan prolaktin düzeylerinin babalarda arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca, doğumdan hemen sonra bebekleri kucaklarına aldıklarında da babaların prolaktin ve kortizol seviyelerinde artış olduğu tespit edilmiştir (Raeburn 2019, s. 78). Bu bilgilere göre aslında babalar da anneler gibi hamilelik sürecinde ve doğumdan sonra çocuğun bakım ve sorumluluğuna rol oynayan birtakım hormonlar salgılamaktadır.

Anne çocuk ilişkisinin başlangıcı zorunlu olarak bebeğin temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bakım davranışları ile karakterizedir. Çocuk büyüyüp bağımsızlaştıkça bu ilişkinin niteliği de farklılaşmaya başlar. Baba çocuk ilişkisi, emzirme gibi bakım unsurlarından bağımsız olarak gelişebilmektedir. Bu ilişki çocuğun daha çok zevk aldığı aktivitelerle birlikte genişler, gittikçe olgunlaşan ve büyüyen çocuk bu tarz aktivitelerde babasıyla birlikte vakit geçirdikçe baba çocuk ilişkisi daha da önem kazanır. Bir yönüyle baba, çocuğun dış dünyayla ve evin dışındaki gerçeklikle tanışmasında en önemli araçtır. Hem anne hem de baba çocuğun gelişiminde hayati öneme sahiptir. Ancak her ikisi de çocuğun sosyalleşme sürecinde farklı roller oynar (Lamb, 1975 s. 256-257).

Babalık, çağlar boyunca annelik gibi biyolojik açıdan değil, daha çok sosyal açıdan tanımlanmıştır. Dolayısıyla anne olma veya baba olma, biyolojik farklılıklardan ziyade toplumun aktardığı değerlerden etkilenen roller olarak ifade edilebilir (Yanardağ ve Özmete, 2016). Her kültürde ve tarihsel dönemde, erkeklerin aile içi rolleri sosyal, ekonomik ve kültürel baskılar tarafından şekillendirilmiştir. Bu da eşsiz babalık idealleri ve uygulamaları ile sonuçlanmıştır. Babalık ideali, özünde iyi bir babayı neyin oluşturduğuna dair bir dizi üstü kapalı kuraldan oluşmuştur. Tarihsel olarak bu idealler, erkeklerden beklenen saygınlık, dürüstlük, doğru düşünme ve doğru bir şekilde hareket etme anlamına gelmektedir (Pleck ve Pleck, 1997). Babalık sadece farklı sosyal, ekonomik ve politik çevrelerde inşa edilmiş soyut bir olgu değil, aynı zamanda günlük yaşam döngülerinin de bir parçası olarak görülmektedir. Dolayısıyla babalık hem teorik hem de pratik çağrışımlara sahip bir kavram olarak açıklanmaktadır (Saraff ve Srivastava, 2008). Babalık, erkeklerin gerçekleştirmesi ve yerine getirmesi beklenen tüm çocuk yetiştirme rollerini, etkinliklerini, görevlerini ve sorumluluklarını içermektedir (Bachrach ve Sonenstein, 1998, s. 5).

Babalık rolü ilk bilinen hâli ile ahlak öğretmenliği olarak tasvir edilmiştir (Güngörmüş Özkardeş, 2010, s. 21; Lamb, 2000). Çocuğa doğru bilgi aktarmak ve ahlaklı bireyler yetiştirmek sanayi öncesi dönemde babalığın etkin rolü olarak benimsenmiştir. Sanayileşme ile babalık rolü evin geçimini sağlayan, para kazanan baba rolüne evrilmiştir. Kadının rolü evde çocuğuna bakmak, ev işleri ile ilgilenmek iken, erkeğin çocuğun üzerindeki etkisi dolaylı bir etki olmuştur. Ancak, ilerleyen dönemlerde kadının da iş hayatına girmesiyle çocuk bakımında çalışma faktörü sadece babaların değil, annelerin de ebeveynliğini etkilemeye başlamıştır (Zeybekoğlu, 2013). Günümüze gelindiğinde ise geçmiş dönemlere oranla babaların çocuk bakımında daha fazla rol aldıkları söylenebilir. Ancak babaların çocuk bakımında üstlendikleri roller bir ebeveynlik rolü olarak değil, anneye yardımcı olmak olarak görülmeye de devam etmektedir (Dowd, 2000, s. 86).

Babalık rolüne ilişkin gerçekleşen bu değişim, konuya yönelik bilimsel ilgiyi uyandırmış ve bunun sonucunda babalık üzerine araştırmalar son zamanlarda gittikçe artmıştır. Güncel araştırmalarda babaların çocukların gelişimindeki rolüne ek olarak, erkeklerin kendilerine ve babalığın günlük pratikte veya ilişkilerde nasıl inşa edildiğine ilişkin düşüncelerine de yer vermeye başlanmıştır (Maridaki, Kassotaki, Antonopoulou, Olivari, Tagliabue ve Confalonieri, 2020; Plantin, Mansson ve Kearney, 2003). Bu gelişmeye paralel olarak, erkeklerin yaşamlarını nasıl yaşadıkları, erkeklik kimlikliğini nasıl inşa ettikleri ve çevreleriyle nasıl ilişki kurduklarına ilişkin artan bir akademik ilgi olduğu görülmektedir. Alan yazınında erkeklik ve babalık arasındaki ilişki üzerine, babalık ve erkek kimliğiyle ilgili konuları açık bir şekilde birbiri ile ilişkilendiren araştırmalar sınırlı sayıdadır (Brandth ve Kvande, 1998; Coltrane, 1996). Babalık olgusunun, erkeklerin kendi babalarıyla olan ilişki ve deneyimlerinden (Özyeşer Cinel ve Şahin, 2021; Guzzo, 2011), eşlerin birbirleriyle olan ilişkilerinden (Goldberg, Michaels ve Lamb, 1985), anne ve baba arasındaki ilişkide sözü edilen anne bekçiliğinden (Doherty, Kouneski ve Erickson, 1998), babaların çocukları ile olan etkileşim ve katılım düzeyinden (Beitel ve Parke, 1998; Gaertner, Spinrad, Eisenberg ve Greving, 2007; Henry, Julion, Bounds ve Sumo, 2020; Marsiglio, Hutchinson ve Cohan, 2000) etkilendiği araştırmalarla kanıtlanmıştır. Öte yandan, babanın ailedeki rolünden bağımsız olan kendi özel ihtiyaçları ile büründüğü babalık rolü arasında sağladığı uyum kadar etkili olan bir diğer unsur da eşiyle bu rollerin uygunluğu konusunda hemfikir olmasıdır. Dolayısıyla aile içinde bu uyumun gerçekleşmesi babalık rolünün tanımlanması sürecini kolaylaştırmaktadır (Goldberg, Michaels ve Lamb, 1985). Ebeveynlik olgusu, birçok erkeğin hayatının büyük bir bölümünü işgal etmekte ve özellikle bu iki alan arasındaki kesişme noktası, erkeklerin kendi babalıklarını nasıl algıladıklarını, söylemlerini ve davranış kalıplarını ve bu deneyimlerin kendilerini erkek olarak algılama biçimini etkilemektedir (Plantin, Mansson ve Kearney, 2003).

Tarihsel, kültürel ve ailesel ideolojiler, babaların oynadıkları rolleri şekillendirmekte ve şüphesiz babaların çocuklarıyla geçirdikleri zamanın miktarını, onlarla paylaştıkları etkinlikleri ve hatta baba-çocuk ilişkilerinin kalitesini şekillendirmektedir (Lamb, 2000). Baba olmak ve baba rolü ile ilgili araştırmalara bakıldığında, babaların babalık rolü algısının, babaların öğrenim ve gelir düzeyi, çalışma durumu ve mesleği, ilk baba olma yaşı gibi birçok değişkene göre farklılık gösterdiği görülmektedir (Telli ve Özkan 2016). Buna göre, öğrenim düzeyi yüksek babaların çocuklarıyla daha olumlu ilişki kurdukları (Uyanık, Kaya, Kızıltepe ve Can Yaşar, 2016), ilk baba olma yaşı büyük olan babaların çocuklarının yaşamına daha fazla katıldıkları (Castillo, Welch ve Sarver, 2011), katılımcı babaların çocukluktan itibaren kendi ebeveynleriyle deneyimlerini içselleştirdikleri ve kendi babalık tutumlarını da aynı model üzerine kurguladıkları (Tepe ve Demir, 2019) görülmektedir. Araştırmalar ayrıca annenin, babanın çocuk yetiştirmeye katılımını caydırmasının babaların ebeveynlik kalitesini düşürdüğü (Altenburger, Schoppe-Sullivan ve Dush, 2018), iyi babalığın babalar tarafından sevgi, ulaşılabilirlik ve iyi bir rol model olma olarak tanımlandığını (Morman ve Floyd, 2006) göstermektedir. Babaların, erken çocukluk dönemindeki çocuklarının yaşamına dâhil olmalarının, onların oyunlarına katılmalarının çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişiminde olumlu katkıları olduğu bildirilmektedir (Amodia-Bidakowska, Laverty, ve Ramchandani, 2020). Babaların çocukların yaşamına katılımları büyük ölçüde oyun oynama ve birlikte çeşitli etkinlikler yapma şeklindedir. Bunlar; sohbet etme, birlikte hayvanat bahçesi, park veya pikniğe gitme, tiyatro veya sinemaya gitme, kitap okuma, deney yapma, resim yapma, spor yapma ve alışveriş yapmadır (Tezel Şahin, Akıncı Coşgun, Aydın Kılıç, 2017).

Alan yazını incelendiğinde araştırmalarda, babalık rollerine etki eden çocuğun yaşı, cinsiyeti gibi faktörlere, babaların babalık rolü algılarına, babaların çocuklarıyla olan ilişkilerine, babaların kendi geçmiş yaşantılarına yer verildiği görülmektedir. Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların babalık rolü algısıyla baba katılım durumlarının incelendiği bir çalışmada (Deleş ve Kaytez, 2020) erkeklerin eşlerinin çalışma durumu, baba eğitim düzeyi ve aile türünün babalık rolü algıları üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Erkeklerdeki babalık rolü algısı arttıkça baba

katılım düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir. Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların, babalık rolü algısı ile çocukların sosyal becerilerinin incelendiği bir araştırmada ise (Türkoğlu ve Gültekin Akduman, 2015) erkeklerin babalık rolü algısının eşlerinin yaşına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Ayrıca babalık rolü algısı arttıkça çocukların sosyal beceri düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir. İlk kez baba olan erkeklerin babalığa hazırlık algılarının incelendiği bir araştırmada (Gage ve Kirk, 2002) erkeklerin babalığa aktif olarak hazırlandıkları, babalıktan beklentilere uyum sağlamaya çalıştıkları ve iyi bir baba olma yönünde kendilerini geliştirmek için çabaladıkları görülmüştür. Babalık algısına yönelik yapılan bir başka araştırmada annelerin ve babaların, bir babanın çocuklarına karşı ilk sorumluluğunun, çocuğun ihtiyaçlarının karşılanması olduğunu düşündükleri görülmüştür. Babalıkla ilgili tüm dönüşümlere rağmen babanın asli vazifesinin anne ve babalar açısından değişmediği; babaların, babalık algısının ve davranışlarının şekillenmesinde, kendi babalarından etkilendikleri görülmüştür (Tepe, 2019).

Erkeklerin babalık rolünü nasıl algıladıklarını ve deneyimlediklerini ortaya koymanın toplumsal cinsiyet eşitliği yönünden babalık algısını incelemek adına önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca babaların, babalık rolünü nasıl algıladıklarını ve hangi faktörlerin bu algıları etkilediğini derinlemesine ele almak, çocuk gelişimine ve babaların katılımını desteklemeye dair stratejilerin ve politikaların geliştirilmesine katkı sağlamak yönünden önemli görülmektedir. Bununla birlikte bu çalışmanın geliştirilebilecek olan babalık ile ilgili programlara katkı sağlayacağı ve araştırmaya katılan babaların görüşlerinden hareketle erkeklerin kendi babalık rollerine ilişkin farkındalıklarının artacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda mevcut araştırmanın amacı erkeklerin babalığı nasıl tanımladıklarını, babalığın hangi faktörlerden etkilendiğini ve erkeklerin babalık rollerine dair algılarını derinlemesine incelemektir.

2. Yöntem

Babaların, babalık kavramına dair görüşlerinin incelendiği bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar; bir grup veya bir keşfi çalışma, kolaylıkla ölçülemeyen değişkenleri belirleme, susturulmuş sesleri duyma, bir konuyu derinlemesine anlama ve keşfetme gibi amaçlarla tasarlanan araştırmalardır (Creswell, 2021, s. 49). Araştırmada nitel yöntemlerden, temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Temel nitel araştırma, insanların yaşamlarını anlamlandırdıkları ve nasıl inşa ettikleri ile ilgilenmektedir (Merriam, 2018, s. 22). Temel nitel araştırmada araştırmacılar, bir fenomenle ilgili gerçeğin doğasına erişmek için bu fenomeni araştırırlar. Asıl amaç, anlamak ve açıklamaktır (Patton, 2018, s. 215). Bu doğrultuda katılımcıların görüşleri, dikkatli ve derinlemesine incelenmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

“Nitel araştırmalarda araştırmacı, çoğunluk hakkındaki genel doğrunun ne olduğunu bulmak yerine, dikkatli ve titiz bir biçimde belirli ya da özgün olanı derinliğine anlamak ister. Bunun için de tek bir durum veya küçük tesadüfi olmayan amaçlı bir örneklem seçilir” (Merriam, 2018, s. 215). Çalışmanın katılımcılarının belirlenmesinde amaçlı örnekleme tekniklerinden ölçüt örnekleme tekniğinden yararlanılmıştır. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş bir önemdeki kriterleri karşılayan durumları inceleme esasına dayanmaktadır (Patton 2018, s. 238). Katılımcı seçiminde esas alınan ölçüt, babaların 0-6 yaş aralığında en az bir çocuklarının olmasıdır. Araştırmaya yaşları 27 ile 45 arasında değişen 12 erkek katılmıştır. Katılımcıların kimlik bilgilerinin gizliliğini sağlamak amacıyla metin içinde kendilerinden K koduyla (K1’den K12’ye) kadar numaralandırılmıştır) bahsedilmektedir. Çalışma grubundaki babaların demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.*Babaların Demografik Özellikleri*

Kod	Yaş	Öğrenim Düzeyi	Meslek	Çocuk Sayısı	Çocukların Yaşı ve Cinsiyeti	Eşin Çalışma Durumu
K1	41	Lise	Memur	2	6 yaş-E 1,5 yaş-K	Hayır
K2	37	Ortaokul	Şoför	2	10 yaş-K 6 yaş-K	Hayır
K3	45	Lisans	Memur	2	11 yaş-K 4 yaş-K	Evet
K4	27	Lise	Müteahhit	1	6 aylık-E	Hayır
K5	37	Yüksek Lisans	Turizmci	1	2,5 yaş-E	Hayır
K6	35	Doktora	Doktor	1	8 aylık-K	Evet
K7	28	Yüksek Lisans	Avukat	1	18 aylık-K	Evet
K8	35	Yüksek Lisans	Öğretmen	2	29 aylık-K 5 aylık-K	Evet
K9	37	Lise	Medikal Malzeme Satış Personeli	1	6 yaş-E	Evet
K10	33	Lise	Medikal Malzeme Satış Personeli	1	2,5 yaş-K	Hayır
K11	38	Yüksek Lisans	Veteriner	2	2,5 yaş-K 1,5 yaş-K	Evet
K12	37	Lise	Kırtasiyeci	1	2 yaş-E	Hayır

2.2.Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri katılımcılar ile yapılan görüşmeler aracılığı ile elde edilmiştir. Nitel görüşmeler, insanların bakış açılarının anlamlı ve açığa çıkarılabilir olduğu varsayımından ortaya çıkmıştır. Görüşmeler, gözleyemeyeceğimiz davranışlar, duygular veya insanların dünyaya ilişkin görüşlerini nasıl ifade ettiklerini öğrenmek için kullanılmaktadır (Merriam, 2018, s. 86). Araştırmanın amacı doğrultusunda, erkeklerin babalık rolüne ilişkin algılarının en iyi görüşmelerle ortaya çıkarılacağı düşünülmüştür. Bu doğrultuda araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik bilgileri edinmeye yönelik sorular, ikinci bölümde araştırmanın amacına yönelik olarak hazırlanan babalığa dair sorulara yer verilmiştir. Görüşme formu hazırlanırken, ilgili alan yazını aranmış ve soru havuzu oluşturulmuştur. Araştırmacılar tarafından fikir birliği ile görüşme soruları seçilmiştir. Görüşme formunda bulunan soruların araştırmanın amacına uygunluğunun incelenmesi amacıyla sorular, eğitim bilimleri alanından beş bilim uzmanının görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerinin ardından yapılandırılmış görüşme formu ile altı babanın katıldığı bir pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışma kapsamında

29-38 yaş aralığında ve 0-6 yaş grubunda çocuğu olan babalarla görüşülmüştür. Pilot çalışma neticesinde görüşme formunda anlaşılmayan veya araştırmacının amacı dışında cevaplar alınan sorular çıkarılarak form revize edilmiş ve son hâlini almıştır. Yapılandırılmış görüşme formunun son hâlinde demografik bilgilere yönelik 9 ve babalığa dair görüşlerle ilgili 14 olmak üzere, toplam 23 soru bulunmaktadır. Formun son hâlinde yer alan örnek sorular şu şekildedir: Çocuğunuz olmadan önce ve olduktan sonra babalığa dair görüşlerinizde farklılaşma oldu mu? Sizce baba olduktan sonra bir erkeğin hayatı değişir mi? Nasıl değişir? Sizce bir babanın çocuğuyla/çocuklarıyla arasındaki ilişki nasıl olmalıdır?

Görüşmelerden önce katılımcılara çalışmanın amacı hakkında bilgi verilmiş, etik hassasiyetlerden (görüşme kayıtlarının yalnızca araştırmacıda kalacağı, verilerin yalnızca araştırma amacıyla kullanılacağı, verilerin başka bir amaçla üçüncü kişilerle paylaşılmayacağı) bahsedilmiş ve gönüllü onam formu imzalatılmıştır. Görüşmeler çevrim içi ortamda gerçekleştirilmiş olup, her bir görüşme yaklaşık 40-45 dakika sürmüştür. Görüşmeler sırasında katılımcıların izni dâhilinde ses kayıtları alınmıştır. Görüşmeler tamamlandıktan sonra görüşme kayıtlarının dökümleri yapılmıştır.

Elde edilen dökümler tematik analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Tematik analizde araştırma verilerinin kodlanması suretiyle tema ve örüntüler aranır (Glesne, 2012, s. 255). Verilerinin analizinde öncelikle her bir araştırmacı, bağımsız olarak görüşme dökümlerini okumuş (Merriam, 2018) ve kodlamaları yapmıştır. Kodlar, bir çalışmada toplanan tanımlayıcı ve yoruma dayalı bilgilere anlam birimleri atamak için kullanılan künye ve etiketlerdir (Miles ve Huberman, 2019, s. 56). Araştırmacılar arasında kodlayıcılar arası tutarlılık formülü hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Kodlayıcılar arasındaki uzlaşma yüzdesi %90 olarak bulunmuştur. Miles ve Huberman (1994) kodlayıcılar arası uzlaşma yüzdesinin en az %80 olmasını tavsiye etmektedir. Bu çalışmada kodlayıcılar arası uyumun yüksek olduğu söylenebilir. Her bir araştırmacının çıkardığı kodlar karşılaştırılarak birbiri ile bağlantılı olan kodlardan kategoriler oluşturulmuş ve ilişkili kategoriler de temalar altında toplanmıştır (Glesne, 2012).

Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular temalar çerçevesinde ve katılımcılardan alıntılarla sunulmuştur. Araştırmacılar, verilerin toplanması ve analiz edilmesi sürecinde işbirlikçi düşünme yöntemi (Bieler vd., 2021) kullanmıştır. Bu sayede araştırmacılar farklı düşünceleri kendi bakış açılarıyla değerlendirerek çalışmaya katkı sağlamıştır. Araştırmacıların tamamı nitel araştırma yöntemlerine ilişkin çeşitli eğitimlere katılmışlardır. Bununla birlikte araştırmacıların ikisi aynı zamanda Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik mezunu olup bireyle iletişim, yönlendirici olmama konularında deneyime sahiplerdir. Bu nedenle veri toplama ve analiz sürecinde nitel araştırmanın gerekliliklerine uygun bir süreç yürütülmesine özen gösterilmiştir.

3. Bulgular

Bu araştırmanın amacı erkeklerin babalığa dair görüşleriyle ilgili genellemelerde bulunmak değil, bu görüşlerin derinlemesine incelenmesidir. Elde edilen sonuçlar çalışma grubu ile sınırlı olup, bulguların katılımcıların kişisel ve kültürel özelliklerinden etkilenebileceği dikkate alınmalıdır. Araştırmaya katılan babaların babalığa dair görüşleri araştırma soruları kapsamında üç ana tema altında toplanmıştır. Bu temalar şunlardır; babalığın sosyal-kültürel bağlamı, babalık ve aile yaşantısı, babalık ve toplumsal cinsiyet.

3.1. Babalığın Sosyal-Kültürel Bağlamı

Katılımcıların babalığa ilişkin cevapları incelendiğinde babalığa dair değişim, etki ve sorumluluk vurgusu yapıldığı ve bu vurgunun babalığın sosyal kültürel bağlamını ön plana çıkardığı görülmüştür. Değişim söz konusu olduğunda katılımcıların baba olduktan sonra sosyal hayatlarının ve alışkanlıklarının değiştiğine dair açıklamalar yaptıkları görülmüştür. Baba olduktan sonra sosyal yaşantısının değiştiğini belirten katılımcılardan bazıları eve bağlılığının arttığını ifade etmişlerdir. Bu bulguyu destekleyen örnekler şu şekildedir:

"Ben şöyle bir örnek verebilirim, arkadaş ortamımız bizim burada çoktur. Yani iş hayatında da böyledir. Mesela gece saat 11:00'de eve gelebilirdim. Yani tabi sağ olsun eşim bunlarla alakalı problem yapmadı. Şimdi mesela özlem duyduğum için artık o çevreden de uzaklaşıyorsun. Evine erken gelme hissiyatı var artık." (K4)

"Mesela önceden arkadaşlarımla buluşuyordum artık buluşmuyorum. Çocuk ilk olduğu andan beri bu böyle, eskiden arkadaşlarıma günde 1-2 saat ayırıyorsam şimdi yılda 1-2 saat ayırıyorum." (K3)

Benzer şekilde, bir başka katılımcı hayata bakışının, sorumluluklarının ve sosyal yaşantısının değiştiğini ifade etmiştir:

"...Ama çocuktan sonra sorumluluğum daha fazla arttı. Mesela eve daha erken gitmeye evde daha fazla vakit geçirmeye özen göstermeye başladım. Yani bu gayri ihtiyari oldu, bilinçli de değil. Örneğin geçenlerde eşimle konuştuk artık hiçbir yere gitmediğimizi hep evde olduğumuzu söyledik birbirimize." (K5)

Baba olduktan sonra alışkanlıklarının değiştiğine vurgu yapan bazı katılımcılar, hayatlarındaki kötü alışkanlıklarından (alkol kullanma, sigara içme, gazlı içecekler tüketme, argo konuşma vs.) vazgeçtiklerine vurgu yapmışlardır:

"Ben alkol içiyordum evlenmeden önce. Eşimle evlendim dedim ki söz bırakacağım dedim. Ondan sonra ben alkolü bırakamadım. Bırakamadım derken, çok içerken azalttım işte. Eşim bana "Çocuk olunca içecek misin?" dedi. Ağzıma sürmeyeceğim dedim. 2020 Ekim ayında çocuğum oldu o gün bugündür mesela ağzıma sürmedim. Bu değişiklik o kadar büyük bir değişiklik ki. Bunu size ben anlatamam." (K12)

Babalığı etkileyen faktörler söz konusu olduğunda katılımcıların; geçmiş babalık uygulamaları, çalışma şartları, ekonomik durum ve Covid-19 pandemisi sürecinden etkilendiklerine dair algılarının olduğu söylenebilir. Araştırmanın bazı katılımcıları babalık tarzlarının geçmişteki babalık uygulamalarından etkilendiklerini de ifade etmişlerdir. Aşağıda buna örnek olarak bir katılımcının ifadesi bulunmaktadır:

"Yani mesela benim babam hiçbir zaman beni büyüklerin yanında kucağına almazmış... Doğru buluyor muyum tabii bunu doğru buluyorum. Nesli açıdan da yani... Bizimkiler de yani dedem babamı kucağına almamış benim babam da beni kucağına almamış. Benimki de böyle devam ediyor diyebilirim yani. Çünkü ben de büyüklerimin yanında, dedelerimin yanında - annemin yanında değil ama babamın yanında- dedelerimin yanında çok ilgili ve alakalı olamıyorum." (K4)

Geçmişteki babalık uygulamalarının farkında olup kendisinin de benzer şekilde davranmak suretiyle etkilendiğini düşünen katılımcıların yanı sıra, geçmişteki babalık uygulamalarının farkında olup bunların yanlış olduğunu düşünerek davranışlarını şekillendirdiğini dile getiren katılımcılar da bulunmaktadır. Babalar tarafından, geçmişte babalarının sevgilerini belli etmediklerini ve bunun kendilerinde eksikliğe yol açtığı dile getirilmiştir:

"Anadolu insanı büyüklerinin yanında çocuk sevmezmiş eskiden. Yanlış bu aslında da... Evet ben çok bir şey görmedim birey olarak. Ben diyorum ki ben bunda eksik kaldım. Benim çocuğum niye eksik kalsın? Ben vallahi sonuna kadar yaşıyorum çocuklarımla. Öpüyorum boğuşuyorum yani bir baba olarak yapmam gereken her şeyi yapıyorum o konuda." (K1)

Katılımcılar çalışma şartlarının yoğun ve zor olmasının da çocuklarına yeterli vakit ayırmaları konusunda babalığı etkilediğine dair açıklamalarda bulunmuşlardır:

"Çalışma hayatı etkiler diyebiliriz. Çocukla fazla ilgilenemiyoruz yalan yok yani. Dediğim gibi iki saat görüyoruz çocuğu. Bazen ben hiç gelmiyorum eve çalışıyoruz sabaha kadar. Genelde

anneanneye gidiyoruz hep çocuğu alıyoruz iki saat görüyoruz fazla da ilgilenemiyoruz. Mecbur hayat şartları bunu gösteriyor.” (K9)

Katılımcılar, babalığı etkileyen durumlar arasında ekonomik duruma da atıfta bulunmuşlardır.

“Yani bir şeyi isteyip de alamamak etkiler. Yani onu (çocuğu) mutlu edememek, çocuğa yansıtmasanız bile bir babayı çok etkiler. Ya nasıl oldu, ne oldu niye alamadım falan gibi.” (K3)

“Ekonomi etkiler. İstediklerini yapamamak üzer babayı etkiler. Ya tabii şükür diyelim öyle bir şeyimiz olmadı ama olursa etkilenirim yani üzülürüm. O bir şey istediğinde alamazsam, bir şey derken, bu yiyecek anlamında değil, yani yarın annesi dese ki yapboz almamız lazım bunun da iyisi atıyorum 100 TL diyelim bunu da alamazsam üzülürüm etkilenirim yani. Ekonomik durum bu açıdan etkiler.” (K12)

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde, babalık rollerini etkileyen bir başka unsur olarak Covid-19 pandemi sürecini dile getirdikleri görülmektedir. Özellikle mesleği doktor olan bir katılımcı bu süreçte çocuğu ile ilişkisini şu şekilde açıklamıştır:

“Benim kızım zaten pandemi çocuğu. Tam Covid-19 böyle patladığında doğdu. Ben babalık iznimi bile kullanamadım. Kızım doğdu ikinci gününde ben ameliyattaydım. Eve geliyorsunuz hani virüslü hasta değil ama yine hastaneden geldiğiniz için kendimi mikroplu gibi hissediyordum. On kere elimi yıkıyordum. Kızımı kucağıma alamıyordum... Çocuğuma gidip rahat rahat sarılamadım. Daha fazla vakit geçirebilirdim. Ben mesela iki üç ay odamı ayırdım... Sadece uzaktan agu falan öyle geçirtiriyorduk. Etkiledi bizi...” (K10)

Bir başka katılımcı, çocuğuyla dışarıda yeterince vakit geçirememesinin nedeni olarak Covid sürecine atıfta bulunmuştur:

“Covid sürecinin olumsuz etkilediğini düşünüyorum, yani çocuğumla dışarıda istediğim gibi vakit geçiremedim yani onun gelişimi için, herhangi bir yere gidemedim, komşu çocuğuyla bile akranlarıyla muhatap olamadı çocuk, bu anlamda özellikle psikolojik ve zihinsel olarak olumsuz etkilediğini düşünüyorum. Fiziksel olarak da öyle çocuk hareketli bir canlı ve yeterince hareketli olamadı o kapanmalar olduğu için, fiziksel ve zihinsel anlamda olumsuz etkilendik.” (K8)

Sorumluluk söz konusu olduğunda katılımcıların babalığa dair maddi, manevi ve iyi rol model olma sorumlulukları üzerinde vurgu yaptıkları görülmüştür. Baba olmanın çok yönlü bir olgu olduğunu belirten ve maddi sorumluluğa vurgu yapan bir katılımcının görüşü şu şekildedir:

“Babalık deyince şimdi ben çok farklı bakıyorum olaya da baba deyince bir dağ... Her türlü müracaat edilecek mercii olarak bakıyorum ama hani biri de bunun işesi var ekonomik şeyi var. Yani işeyi sağlayan, huzuru mutluluğu ortamı ayarlayan, kimseye muhtaç etmeden büyümeye çalışan, yemeyip yediren, giymeyip giydiren toplumdaki bakışıyla o açılardan olabilir.” (K3)

Bir başka katılımcının ise babanın evin maddi kaynağını sağlamakla sorumlu olduğunu belirttiği ifadesi şu şekildedir:

“Genel olarak hocam baba evin direğidir. Eve belli bir ücret getiren, çocuklarının ihtiyacını karşılayabilen hani onun her türlü ihtiyacını. Dışarıdan görüp bir şey istediğinde onu ikiletmeyen baba kavramı bence odur hocam.” (K10)

Bir katılımcı, duygusal desteği önceleyerek baba olmanın manevi sorumluluğuna dair vurguda bulunmuştur:

“Babanın sorumlulukları çocuğa temel özellikle en başta duygusal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli, sevgi çocuğa o duyguyu iyi aşılamalı. Daha sevgi duygusunu yine aynı şekilde ortaya çıkarır daha çok, davranış tutum ve davranışları olarak tutarlı olmasına özen göstermeli, örnek olmalı. Daha dikkat ediyor kendisine dışarda da aynı şekilde arkadaşlarının yanında da çocuk olumsuz etkilenmesin diye daha dikkatli daha duyarlı ve daha sorumlu oluyorsun.” (K8)

3.2. Babalık ve Aile Yaşantısı

Katılımcılar babalığa ilişkin cevaplarında baba çocuk ilişkisi, babanın kişisel özellikleri ve babalığa dair metaforlara yer vermişler. Baba çocuk ilişkisinde bakış açıları farklı olsa da genel olarak ilişkide sınırların altını çizmişlerdir. Bazı babalar, çocuğun ihtiyacına göre kimi zaman arkadaşça kimi zaman da sınırların belli olduğu bir ilişki içinde olması gerektiğini belirtmişlerdir. Buna dair katılımcılar şu ifadelerde bulunmuştur:

“...Yani herkesin belirli bir çizgisi var da aslında. Aşılması gereken çizgilerde evet katı olunur. Arkadaş ise evet arkadaşlık yapılır babaysa babadır hiç önemli değil. Ama her şey yerinde zamanında değerlendirilmelidir...” (K1)

“...Yeri geldiğinde bir kardeş gibi, yeri geldiğinde bir baba evlat gibi, yeri geldiğinde de iki arkadaş gibi olması gerekir. Yerine göre...” (K2)

Bir başka katılımcı ise çocukla tamamen arkadaşça bir ilişki kurulması gerektiğini belirtmiştir:

“Bence arkadaş gibi olmalıdır. Babasından korkmaması lazım yani her şeyini söyleyebilmesi... Mesela ben kendi babamla öyleyim yani arkadaş gibiyim. Bir sırrım olsa bir şeyim olsa direkt babama giderim arkadaş gibi konuşurum yani. Ben de çocuğumun öyle olmasını isterim. Bir arkadaş gibi davranmak isterim. Babanın korkusunu yenmesini isterim. Çocuğuna arkadaş gibi olmak gezmek güzel hissettiriyor.” (K9)

Baba çocuk ilişkisinden söz ederken babaların kendi babaları ile olan ilişkilerine de değinerek babalığa ilişkin düşüncelerini dile getirmeleri dikkat çekmiştir:

“Ülkemiz çok değişik zamanlar geçirdi. Bundan bir kuşak önceki insanlarla bizim algımız bir değil. Bizden sonrakilerin de bizimle aynı olmayacağını düşünüyorum. O yüzden kuşaklar arasındaki fikir ayrılığı normal. Onların zamanında o şekildeymiş deyip birçok konu sayabilirim. Evladını sevmekten düşün, özgür bırakmaktan, fikirlerini dinlemekten, önemsemekten, bir şekilde yetki vermekten, gerçekten bu yetki vermeyi on yaşında falan söylemiyorum 25-30'lardan sonrası için söylüyorum. Yetki vereyim işte o ne yapacağını bilir, güven duymak... Hani bunlar eksikti. Eskilerde daha otoriter bir kafa varmış yani.” (K11)

“Eğer çocuğum da bana benzerse, hiperaktiflik olsun işte kavgacı tavırlar olsun. Ya biraz da ailenin çocuğu ehliştirmesinden kaynaklı da oluyor. Mesela bizim annelerimiz babalarımız okul yüzü görmemiş insanlar, eğitim sıfır. Yani ben lise mezunu, eşim üniversite mezunu. Ha bu bence bir seviye değildir ama tabii etkili de oluyor, olmuyor değil. Ama mesela ben şu an babama çalışma konusunda hak verebilirim. Eve ekmek getirebilme işte daha rahat geçinebilme, sıkıntıların olmaması için elinden geleni yapması konusunda hak veriyorum.” (K4)

Katılımcıların baba olduktan sonra kişisel özelliklerine atıfta bulundukları, kendini tanıma konusunda babalığın bir rolü olduğunu ifade ettikleri görülmüştür:

“Yani ben çok metanetli biriyimdir. Önceden kendimi hep sert bilirdim ama çocuğum olduktan sonra anladım, sert değilmişim. Aslında çok yufka yürekli, merhametli biriymişim.” (K3)

Babanın kişisel özelliklerini iyi bir eş olmayla ilişkilendiren bir katılımcı şunları dile getirmiştir:

“Sadece baba olmak değil iyi bir eş olmak mesela çocuğuna iyi bir baba olmak için annesine karşı sergilediği o saygı ve tutum, iletişim çok önemlidir. Burada da çocuk onu kopyalıyor ben fark ediyorum. Mesela diyelim ki bazen ağzı bozduğumuz zamanlar oluyor argo kelimeler söylüyoruz, bakıyorum çocuk hemen kapıyor, her şeyi kapıyor yani çocuk şu anda.” (K5)

Baba olarak kişisel özelliklerinde dürüstlüğe ve güven duygusuna vurgu yapan bir katılımcının görüşleri ise şu şekildedir:

“İyi bir baba neleri yapmaz en başta yalan söylemez, çocuğuna karşı dürüst olur. Bence en önemli şeylerden birisi bu. Ben kızıma büyüse akli yetse hep onu söyleyeceğim, verdiğim tüm sözleri tutacağım. Yani mesela tutamayacağım söz vermeyeceğim. Yani çocuk şundan emin olacak, benim babam yalan söylemez bana, beni kandırmaz...” (K6)

Ebeveynlik konusunda destek veya tavsiyeye ihtiyaç duyulduğunda katılımcıların genellikle kendi babalarına, annelerine veya bir başka aile üyesine başvurdıkları görülmektedir. Bu durum, babalık ve aile yaşantısı teması altında değerlendirilmiştir. Bu konuda kendi aile üyelerinin deneyimlerini önemseyen babalar şu ifadeleri kullanmıştır:

“Babama giderdim yine. Ya çünkü baba bir kere. Babalığı yani size evlatlığı tattıran, onunla gülp onunla eğlenen, böyle anılarınızda olan çünkü çok anı biriktiriyorsunuz. Yani o olmasaydı Kime giderdim? Abime giderdim. Çünkü onun da kızları var.” (K3)

“Benim iki tane abim var. İkisi de gerçekten benim için birbirinden kıymetli insanlar. Genelde insanların zekâsına göre bir şeyleri paylaşıyorum. Abilerim de zaten benim rehber edindiğim kişiler, onlar bana her zaman kılavuzluk yapmıştır. Şu an onların babalığına gerçekten hayranlık duyarım, bir sıkıntı yaşasam onlara giderim ki yaşadığım da oldu yani sadece babalık noktasında değil iş hayatında da yaşasam onlara giderim. Evliliğimle alakalı da bir şey sormak istesem mesela bunu yanlış mı yapıyorum diye abilerime danışırım yani.” (K7)

Babası ve annesi dışında eşine danışmayı tercih eden bir katılımcı şu ifadeleri kullanmıştır:

“Beni her konuda daha objektif olarak değerlendirebilecek kişilere giderdim. Öncelikle eşime. Eşim her olayı yerinde zamanında göreceğini düşünerek bence onun daha vakıf olabileceğini düşünürdüm. Önce eşime sorardım, yanlış mı yaptım bu davranışım diye. Sonrasında aileme yani. Beni uzun yıllardır tanıyan, tepkilerimi bilen insanlara sorardım onları da önemserdim.” (K11)

Araştırmaya katılan bazı babalar babalığı farklı metaforlar üzerinden açıklarken, bazı babalar ise babalığın eşi benzeri olmayan bir durum olduğunu ifade etmişlerdir. Metaforlar söz konusu olduğunda, dünyanın sekizinci harikası, çınar, ağaç, evin reisi, tabiat, devlet, başbakan, hava ve su gibi benzetmelerde bulunmuşlardır:

“Dünyanın en güzel duygusu. Hani dünyada şey olur ya dünyanın yedi harikası. Öyle bir şey bence. O kadar duygulu ve güzel bir şey ona benzetebilirim. Dünyanın sekizinci harikası baba olmak. Değişik bir duygu, harika bir duygu başka neye benzetebilirim ki...” (K12)

“Çınar ağacı olabilirdi hocam. Çınar ağacının gövdesi kalın olur böyle baba da heybetli olur. Evini geçindirir. Dalları böyle hocam gövdesi olur, korur. Ona benzetebiliriz mesela babayı.” (K10)

“Çocukla tekrar büyüyor gibi hissediyorsunuz aslında, çocuk gibi olmaya çalışıyorsun onun gibi taklitler, çocuk gibi davranışlar sergilemen gerekiyor yani, bir ağaca benzetebilirim. Çocukla beraber büyüdüğüm için...” (K8)

Babalığı herhangi bir duruma benzemediğini ifade eden bir katılımcının söylemleri ise şöyledir:

“Babalığı neye benzetirdik yani babalığı neye benzetebiliriz ki? Çok ayrı bir şey yani. Ben şu an mesela baba olduğum için söylüyorum babalığı hiçbir şeyle kıyaslayamam herhâlde. Yani dediğim gibi ilk kucağıma aldığımdan şu anki durumu, gülmesi... Hastaneye götürmem, herhangi bir sıkıntı olması vicdanımı çok rahatsız ediyor. Benzetecek bir şey şu an düşünüyorum ama bulamıyorum yani. Evet.” (K4)

3.3. Babalık ve Toplumsal Cinsiyet

Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri yanıtlarda babalığa ilişkin görüşlerinde toplumsal cinsiyetin etkisi olduğu görülmüştür. Örneğin, bazı babalar çocuk bakımında anne ve babanın görevlerinin ayrı olduğunu düşünerek çocuk bakımında cinsiyet faktörüne vurgu yapan ifadeler kullanmışlardır. Bir katılımcının görüşü incelendiğinde toplumda babanın güç ve korku faktörü olarak görüldüğünü ifade ederek toplumsal cinsiyet vurgusu yaptığı görülmüştür:

“Baba demek başımıza ata demek öyle diyeyim size. Baba başımızda durur. Başımızda taç demek. Babalığın bir ağırlığı var. Mesela benim babamın öyle bir ağırlığı var ki yani. Ben 38 yaşındayım hala bir şey yaparım yani baba deyince bir korkarım.” (K9)

Babanın sorumluluklarında maddi geçimi vurgulayan, bununla birlikte evde sadece çocukları üzerinde değil eşi üzerinde de bir nevi yönetici rolü olduğunu ifade edip yine toplumsal cinsiyet rollerine vurgu yapan bir katılımcı görüşü dikkat çekicidir:

“Bir babanın sorumluluğu ne olursa olsun geçimi sağlamaktır yani. Dünyalık geçimi bir şekilde sağlamaktır. İkinci de otoritedir baba. Baba sadece baba olmasıyla değil eşinin üzerinde de bir otoritedir. Ailesini muhafaza etmek ailesini diri tutmak bir arada tutmak için otoritedir.” (K11)

Bir başka katılımcı daha “devlet” metaforu üzerinden babanın aile içinde yönetici bir konumda olduğunu vurgulamıştır:

“Babalar devlettir, evlatlar vatandaşdır öyle düşünün. Siz adil olursanız eğer hane içerisinde, adil olursanız evlatlarınız hanenize, onlar da dışarıdakilere adil olur. Bu defa yöneticilerimiz çünkü bu çocuklar geleceğin yöneticileridir. Onlar da ülkeye adil olur, insanlığa adil olur. Yani baba kısacası devlettir.” (K2)

Baba ve annenin çocuk yetiştirmede görevlerinin farklı olduğunu ifade eden bir katılımcı görüşü ise şu şekildedir:

“Ya şimdi gerektiği yerlerde babanın görevi ayrıdır. Annenin görevi ayrıdır. Özellikle kız çocuklarına annenin daha bu şekilde atıyorum verdiğiniz ahlaki eğitimde yüzde seksen rol annenin olması gerekir. Baba daha çok böyle vakit fazla ayıramadığı için. Annelerin daha etkili rol aldığını düşünüyorum yani.” (K2)

Araştırmaya katılan bir baba ise ebeveynin cinsiyetine herhangi bir vurgu yapmadan çocuk bakımında anne ve babanın eşit sorumluluk ve görevlere sahip olduğunu şu şekilde belirtmiştir:

“Bir anne çocuk için neyse baba da o olmalı. Burada ayırt edilebilen sadece biyolojik faktörler olur. Bir baba mesela sütü olmadığı için çocuğunu emzirmeyebilir ama yeri gelir çocuğunun altını da değiştirmek zorundadır yeri gelir çocuğuyla parka da gitmek zorundadır yeri gelir banyosunu da yaptırmak zorundadır. Tuvalet de götürmelidir yani her şey yemeğinden tutun da her şeyinde baba olmak zorundadır yani bunun aksini düşünen insana diyorum ya ben insan gözüyle bile bakmam yani.” (K7)

Araştırmaya katılan bir başka baba çocuk bakımında anne ve babanın eşit görevleri olduğunu belirtmiştir. Uygulamada ise bunu gerçekleştirmediğini ve zor durumda kalırsa annenin görevi olarak gördüğü bu sorumlulukları yerine getirebileceğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Ya şöyle hayat müşterek tabi. Müşterekten kasıt her şeyi yarı yarıya paylaşmak değil bence. Ben de bakarım eşim hasta olursa ya da ne bileyim çok başka bir sıkıntı olursa bakarım ama onun dışında ben ikinci söylediğiniz gibi düşünüyorum. Erkek adam çocuk bakmaz değil de sonuçta fitrat itibarıyla erkekle kadının yaratılışı farklı yani hepsinin yapabileceği ve yapamayacağı şeyler var. Mesela ben eşim kadar iyi temizlik yapamam veya onun kadar hızlı

yemek yapamam ama o da benim gibi araba kullanamaz hiçbir zaman benim rahatlığında vs.” (K6)

Babalıktan bahsederken çocuğun cinsiyetiyle ilgili ifadeler kullanan katılımcılar olduğu görülmüştür. Kız ve erkek çocukların model aldığı ebeveynin farklı olduğunu dile getiren bir katılımcı: *“Şöyle ki erkek evlat babanın sırrıdır kız evlat annenin sırrıdır. Nasıl? Kız anneyi örnek alır erkek babayı... Baba erkek olarak kendine nasıl bir yol çizerse muhtemelen erkek evlat da o yoldan gidecektir.”* (K1) şeklinde görüş belirtmiştir.

Babanın, kız çocuklarının hayatında ergenliğine kadar daha çok rol alması gerektiğini dile getiren bir katılımcının görüşü şu şekildedir:

“Bir kız çocuğu için baba ergenliğe kadar her adımda olmalıdır. Bu bez değiştirme falan değil ben böyle cismani şeylerden bahsetmiyorum. Bezi ben de değiştiremiyorum işin doğrusu. Ama yani oyun anlamında, yemek yedirme anlamında, beraber vakit geçirme anlamında, parkta geçirdiğim vakit, misal işte ben büyük kızımı yamaç paraşütüyle uçurduğumdan beri bana olan bakışı çok farklı yani. Daha fazla bana sarılıyor, daha fazla vakit geçirmek istiyor benimle.” (K11)

Bir katılımcı ise kız çocuklarının yaşamlarında zorluklar olduğunu bu sebeple babanın güven duygusu vermesi gerektiğini şu şekilde ifade etmektedir:

“Çocuk babanın yalan söylemeyeceğini kendisini kandırmayacağını işte ne bileyim söylediği şeyi yapacağını bilmeli ve öyle bir güven duygusu olmalı kız çocuğunun arkasında özellikle. Biliyorsunuz Türkiye’de ülkenin gerçekleri ortada yani kız çocuğu kadın olmak çocukluktan itibaren zor bir olgu. O yüzden sürekli yanında olduğunu o güven duygusunu vermeyi çok isterim açıkçası.” (K6)

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Babalık üzerine yapılan araştırmalar, babalığın erkeklerin yaşamındaki bir dizi ilişki ve yapı arasındaki etkileşimle şekillenen sosyal bir yapı olarak görüldüğünü ortaya koymuştur (Brandth ve Kvande, 1998; Coltrane, 1996). Bulgulara bakıldığında katılımcıların verdikleri cevaplar birçok açıdan sosyokültürel yapı ve toplumsal cinsiyet algısının izlerini barındırmaktadır. Araştırmaya katılan erkeklerin, baba olduktan sonra hayatlarına dair değişime ve sorumluluk duygusuna vurgu yaptıkları görülmüştür. Değişimden söz edildiğinde babaların en çok kişisel ve sosyal hayatlarına vurgu yaptıkları, değişimi en çok bu alanlarda hissettikleri söylenebilir. Ek olarak, bazı katılımcılar sorumluluklarının arttığını bildirerek, evde daha çok zaman geçirmeye ve hayatlarını daha düzenli yaşamaya başladıklarını bildirmişlerdir. Erkeklerin babalığa atfettikleri anlam ve babalık tarzları, toplumsal bağlam ve beklentilere göre şekillenir, dönemsel koşullara göre yeniden tanımlanır. Babalık her ne kadar bireysel düzlemde farklılaşsa da genel olarak toplumsal ve kültürel yapıdan etkilenmektedir (AÇEV, 2018; Pontes, Osorio ve Alexandrino, 2009). Farklı kültürlerde yapılan çalışmalar da babalığın ve babalık rolü algısının kültürden etkilendiğini göstermektedir (Mercan ve Tezel Şahin, 2017). Mevcut araştırmaya katılan babaların, babalık hakkında görüşleri incelendiğinde toplumda zamanla babalık algısının değiştiğine vurgu yaptıkları dikkati çekmektedir. Katılımcılar kendi çocukluk dönemlerinde gördükleri babalık algısı ile hâlihazırda baba oldukları dönemi karşılaştırmış ve günümüzde babalık algısının değiştiğini belirtmişlerdir.

Premberg, Hellström ve Berg’in (2008) ilk kez çocuk sahibi olan babaların, babalık deneyimlerini inceledikleri bir araştırmada katılımcıların, baba olduktan sonra önceliklerinin değiştiğine; çocuklarını hayatlarının merkezine aldıklarına, kişilik özelliği olarak daha hassas, sabırlı, duyarlı ve olgun olduklarına ilişkin görüş belirtmişlerdir. Bir başka çalışmada (John, Cameron ve McVeigh, 2005) katılımcılar, babalığın sorumluluklarını artırdığını, eşlerine ve çocuklarına daha bağlı olmaları gerektiğini fark ettiklerini; eşleriyle ev rutinlerinin değiştiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar, baba olduktan sonra sosyal aktivitelerinin değiştiğine; aile, arkadaşlar ve dini rutinler gibi daha önemli aktivitelere daha çok zaman ayırdıklarına, genel

anlamda sosyalliklerinin kısıtlandığına ilişkin vurgu yapmışlardır. Gage ve Kirk'in (2002) çalışmasında ise katılımcılar, baba olduktan sonra arkadaş çevrelerinin değiştiğini, bekâr arkadaşlarından uzaklaştıklarını ve yeni ebeveynler ile arkadaşlık kurduklarını ve arkadaş çevreleri ile harcadıkları zamanı sınırlandırarak eşlerine, çocuklarına daha fazla zaman ayırdıklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgular, mevcut araştırmanın bulguları ile örtüşmektedir.

Gage ve Kirk (2002), çalışmasında katılımcıların babalığın duygusal yönüne ilişkin görüş belirtirken kendi babaları ile olan ilişkilerine değindiklerini belirtmiştir. Aynı zamanda bugünün babalarının geçmişteki babalara kıyasla duygularını daha fazla dile getirdiklerini vurgulamış ve katılımcıların bazıları babalıkla ilgili görüş belirtirken kendi babaları ile aralarında duygusal bir boşluk olduğunu ifade etmişlerdir. Barutçu ve Hıdır (2016) bu durumu baba-çocuk ilişkisinin daha en başta sistem tarafından cinsiyetçi rollerle kodlanmasına bağlamıştır. Babaların kendi babalarıyla katılımcı oldukları bir araştırmada büyükbabalar torunlarıyla daha çok vakit geçirdiklerini belirtirken, babalar küçüklüklerinde babalarıyla (büyükbabalarla) çok fazla zaman geçiremediklerini vurgulamışlardır (Özyeşer Cinel ve Tezel Şahin, 2021). Mevcut araştırmada bazı katılımcıların da çocukluklarında babalarıyla mesafeli bir ilişki içinde oldukları, başkalarının yanında babalarının kendilerine ilgi göstermedikleri yönünde ifadeler kullandıkları görülmektedir.

Mevcut araştırmada katılımcılar babalığa dair sorumlulukları tanımlarken maddi sorumluluklar, manevi sorumluluklar ve iyi rol model olma sorumluluğu üzerine vurgu yapmışlardır. Katılımcılar, üstlendikleri sorumlulukları dile getirirken çocuklarını ahlaki değerlere sahip bireyler olarak yetiştirmeleri gerektiğini vurgulamışlardır. Bunun yanı sıra çocuklarının maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılama sorumluluğunu aldıklarını dile getirmişlerdir. Yine katılımcıların babalığa ilişkin toplumsal cinsiyet kavramı çerçevesinde çeşitli görüşler öne sürdükleri görülmüştür. Cinsiyetçi rollere vurgu yapan bazı katılımcı babalar; toplumda babanın güç ve korku faktörü olarak görüldüğünü ifade etmiş, babaların evin maddi kaynağını sağlamakla sorumlu olduklarını vurgulamışlardır. Bununla birlikte bazı babalar çocuk bakımında anne ve babanın görevlerinin ayrı olduğunu düşünerek çocuk bakımında cinsiyet faktörüne vurgu yapan ifadeler kullanırken bazı babalar ise ebeveynin cinsiyetine herhangi bir vurgu yapmadan çocuk bakımında anne ve babanın eşit sorumluluk ve görevlere sahip olduğunu dile getirmişlerdir. Diğer bir grup baba ise çocuk bakımında anne ve babanın eşit görevleri olduğunu düşündüklerini fakat uygulamada bunu gerçekleştiremediklerini ancak zor durumda kalırsa annenin görevi olarak gördükleri sorumlulukları yerine getirebileceklerini ifade etmişlerdir.

Babalığa dair metaforlar söz konusu olduğunda, katılımcılar babalığı dünyanın sekizinci harikası, çınar, ağaç, evin reisi, tabiat, devlet, başbakan, hava ve su gibi benzetmelerde bulunmuşlardır. Benzer şekilde AÇEV (2018) raporunda erkeklerin babalığı liderlikle özdeşleştiren ifadelerde bulundukları görülmüştür. Mevcut araştırmada bahsedilen tüm bulgular birleştirildiğinde cinsiyetçi söylemlerin, babanın maddi sorumluluğuna vurgu yapan ifadelerin ve babanın yönetici ve güçle ilişkili yönüne vurgu yapan metaforların toplumda egemen olan ataerkil yapının bir tezahürü olduğu söylenebilir. Ataerkil sistemin ebeveynlik uygulamaları üzerinde büyük etkisi olduğu belirtilmektedir. Babanın ailede otorite ve güç olarak görülmesi ataerkil sistemin bir çıktısı olarak değerlendirilebilir (Yüzer ve Demez, 2021). Toplumda egemen olan ataerkil erkeklik kodları, geçmişten bu yana erkekleri evin reisi olarak niteleyerek çocukla ve evle ilgili görevleri anneye özdeşleştirmiştir. Babalara ise çocuk bakımında anneden sonra gelen ikincil bir rol biçmiştir (Bozok, 2018). Mercan ve Tezel Şahin (2017) çalışmalarında babalığın biyolojik olarak erkek olmaktan ziyade yaşanan toplumun erkeklik ve babalık kavramlarını nasıl şekillendirdiğiyle ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri, babalara ekmek parası kazanma rolünü yüklerken, annelere çocuklarını büyütmek ve aile yaşamını sürdürmek gibi sorumluluklar yüklemektedir. Bununla bağlantılı olarak ataerkil sistemin bir çıktısı olan geleneksel babalık algısı yüksek olan babaların çocuklarına karşı ilgili babalık davranışlarının azaldığı belirlenmiştir (AÇEV, 2017).

Ancak tüm egemen ataerkil yapıya rağmen sosyokültürel değişim ile babaların kendilerini konumlandırış şekli de bir değişime uğramıştır. Ailede çocuk bakımını üstlenen öncelikli kişinin anne olduğuna dair algı günümüzde hala devam etse de sayıca az olmalarına rağmen mevcut araştırmaya katılan babalardan anneyle eşit sorumluluklara sahip olduklarını belirten babaların da olduğu görülmektedir.

Bazı araştırmalarda babaların ailedeki ilk rolü doğru bilgi aktarmak, ahlaklı bireyler yetiştirmek, değerleri kazandırmak (Lamb, 2000; Zeybekoğlu, 2013) olarak görülürken, bu rol zamanla değişmiş ve ekmek parası kazanma, cinsel rol model olma, çocuğun eğitimi ile ilgilenme, çocukla oyun oynama ve çocuğun tüm hayatına katılma şeklini almıştır (Özkardeş ve Arkonat, 1998). Türkiye’de erkeklik ve babalık üzerine sunulan bir raporda (AÇEV, 2018) erkeklerin, maddi ve çocuğu dış dünyaya karşı koruma gibi sorumluluklara vurgu yapan ifadelerde bulundukları görülmüştür. Benzer şekilde Tepe ve Demir (2019)’in çalışmasında, babalar maddi görevlerini vurgulayan ifadeler kullanmış, bu görevleri yerine getirmenin bir babayı “iyi” ve “sorumlu” bir baba yaptığını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, babalarının iyi bir baba olduğunu söyleyen katılımcı babalar; bir babanın eve ekmek getirme, çalışıp ailesine bakma ve onları hiç kimseye muhtaç etmeme gibi sorumlulukları olduğunu vurgulamışlardır. Summers vd. (1999) yaptıkları çalışmada babalar, kendilerini para sağlayan, bakım veren, sosyal çevre ve oyun imkânı sağlayan, eğitim ve disiplin sağlayan, sevgi veren, koruyan, kollayan olarak tanımlamışlardır. Bir başka araştırmada, 4-12 aylık çocuğu olan babaların çocuklarının hayatına katılımlarında bebek bakımının en düşük düzeyde olduğu, oyun ve ilgi aktivitelerine ise en yüksek düzeyde katılım sağladıkları belirlenmiştir (Kuruçırak, 2010). Kök ve Ünal (2005) geçmişteki, çocuklarına karşı mesafeli ve katı tutum sergileyen babaların yerini günümüzde, çocuklarının bakımlarıyla ilgilenen babalık rollerinin aldığını belirtmiştir. Barutçu ve Hıdır (2016) tarafından yapılan çalışmada, çocuklarının bakımı ile ilgilendiğini söyleyen babalar, bu sebeple çevrelerinden olumsuz tepkiler aldıklarını dile getirmişlerdir. Babalar hem ev içinde hem de kamusal alanda olumsuz tepki ile karşılaştıklarını söylerken, alışlagelmişin dışındaki babalık rollerinin kadınların içerisinde bulunduğu aile ortamlarında da yadırgandığını belirtmişlerdir. Bu durum babalık rollerinin değişimini de yavaşlatabilir.

Babalığı etkileyen faktörler söz konusu olduğunda katılımcıların yaşadıkları sosyokültürel yapı içinde gördükleri babalık tarzını rol model aldıkları veya o tarzı eleştirerek tam tersi bir babalık tarzı geliştirdiklerine dair ifadeleri bulunmaktadır. Bununla birlikte katılımcılar, iş koşullarının, maddi imkânların ve pandemi sürecindeki kısıtlamaların babalık tarzlarını etkilediğini ifade etmişlerdir. Babalığa etki eden faktörler dolaylı olarak babanın çocukla olan ilişkisine de etki etmektedir. Çocukla ilişkilerinde bazı katılımcılar sınırların olması gerektiğine vurgu yaparken, bazıları da tamamen arkadaşça bir ilişki olması gerektiğine dair ifadeler kullanmışlardır. Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, bir tarafta ataerkil yapıdan etkilenecek kendi babalarından gördükleri babalık tarzını devam ettiren ve çocukla arasında belli bir mesafe olması gerektiğini savunan babalar, diğer tarafta ise kendi babalarından gördükleri babalık tarzını eleştirerek tam tersi bir babalık tarzı geliştiren ve çocuklarıyla arkadaşça bağlar kurulması gerektiğini savunan babalar olduğu söylenebilir. Bu iki farklı bakış açısına sahip babalık algısının eşzamanlı varlığı, toplumda hâkim olan babalık kavramının değişmeye başladığını ancak henüz değişmediğini, geçmişten gelen anlayışın toplumda hâlâ dikkate değer bir karşılığı olduğunu da göstermektedir.

Toplumsal değişimler göz önüne alındığında üç tür babalık tipinden bahsedilebilir. Bunlar; geleneksel babalık, modern babalık ve ilgili babalık. Otoriter tutumun baskın olduğu geleneksel babalık tipi sanayileşmenin yaygınlaşmasıyla birlikte gerilemeye başlamış, yerini modern babalığa bırakmıştır. Modern babalıkta genellikle ev dışında fazlaca çalışan, eğitilmiş babalar, geleneksel babalıktaki kadar otoriter olmayan ancak yine de çocukları ve eşleriyle bir mesafe içeren ilişkilere sahiptirler. Günümüze gelindiğinde ise globalleşmeyle birlikte kadın erkek eşitliğine dair düşüncelerin yaygınlaşması ve uygulamaya yansımalarının da etkisiyle,

çocukları ve eşleriyle daha yakın ilişkiler kuran, çocuk bakımında anneye birlikte ortak sorumluluklar alan, çocuğun hayatında daha fazla yer alan ilgili babalık ortaya çıkmaya başlamıştır (AÇEV, 2018). Mevcut araştırmada katılımcıların ifadelerine bakıldığında, çocuklarıyla ilişkilerinde ve çocuğun hayatındaki sorumluluklarda modern babalık ve ilgili babalık tarzlarına sahip oldukları söylenebilir. Geleneksel babalık tarzının ise daha çok kendi babalarında mevcut olduğunu belirten ifadeler kullanmışlardır. Toplumsal değişimler neticesinde katılımcı babalardan bir önceki neslin, yani babalarının, babalık tarzının geleneksel babalık tipine yakın olması çok da şaşırtıcı değildir. Aynı zamanda baba çocuk ilişkisindeki dolayısıyla babalık tarzındaki nesiller arası değişim de görülmektedir.

Babalığı etkileyen faktörler ile ilgili alan yazını incelendiğinde mevcut araştırmaya paralel olarak babaların kendi babalarından etkilendikleri, meslek ve çalışma koşullarının babalık rolünü etkilediği dikkat çekmiştir. AÇEV tarafından yayınlanan *Ebeveynlik, Erkeklik ve Çalışma Hayatı Arasında Türkiye’de Babalık Raporu*’nda mevcut araştırmanın bulgularına paralel olarak bulgular görülmüştür. Babaların çocuk gelişimine ve bakımına dâhil olmalarının önündeki engellerin erkeklere ve kadınlara atfedilen toplumsal cinsiyet rolleri, babaların birer erkek olarak yetiştirilirken ev işleri ve çocuk bakımı ile ilişkilendirilmemeleri ve babaların uzun çalışma saatleri ile zorlayıcı çalışma koşulları dikkat çekmektedir (Bozok, 2018b). Tepe ve Demir’e (2019) göre erkeklerin babalık algılarını inceleyen çalışmalar genellikle katılımcıların babalarına odaklanırken, annelerin bu döngüdeki rolü göz ardı edilmiştir. Kırığ ve Çakır (2019) tarafından yapılan çalışmada babalık rolü algısının aile tipinden, içinde bulunulan çevreden ve ilk kez baba olma yaşından etkilendiği belirtilmektedir. Babalık olgusunun kişilerin kendi babalarıyla olan ilişki ve deneyimlerinden (Guzzo, 2011), eşlerin birbirleri ile olan ilişkilerinden (Goldberg, Michaels ve Lamb, 1985) etkilendiğini belirten çalışmalar bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan babalar, işyerlerindeki çalışma koşullarının da babalığı etkilediğini, uzun saatler ve nispeten daha ağır işlerde çalışan babaların çocuklarına ayıracak zamanlarının sınırlı olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde McGill (2014) çalışmada babaların işte çalışma süreleri arttıkça, çocuğa bakım sağlamada çocuğun hayatına katılımının azaldığını vurgulamıştır. Garfield, Mapp ve Chung (2006)’e göre babalık, ebeveynlerin çalışma durumlarından, çalışma saatlerinden ve koşullarından, annenin eşinden beklentilerinden etkilenmektedir. Telli ve Özkan’a (2014) göre ise babalık, babaların eğitiminden, mesleğinden, gelir durumu algısından, etkilenmektedir. Gage ve Kirk (2002) araştırmasında babaların, doğum öncesinde bazı finansal hazırlıklar yapmaları gerektiğine ilişkin görüş belirttiklerini saptamıştır. Babaların çocukla ilgilenme düzeyi babaların çalışma saatleri ve ekonomik koşullardan etkilenmektedir (Tin ve Alptekin, 2022). Düşük sosyoekonomik düzeye sahip babaların çocukları ile ilişkilerinin incelendiği bir araştırmada babaların kız çocukları ile olumlu ilişkilerinin daha yüksek düzeyde olduğu, iki çocuğu olan babaların tek veya üçten fazla çocuğu olan babalara göre çocuklarıyla daha çatışmalı ilişkiler kurdukları tespit edilmiştir (Uyanık, Kaya, Kızıltepe ve Can Yaşar, 2016). Baba katılımının incelendiği bir başka çalışmada yaşı daha büyük olan babaların çocuklarının hayatına daha çok katılım gösterdikleri görülmüştür. Çocuklarıyla ve eşleriyle birlikte yaşayan babaların ayrı yaşayan babalara göre daha katılımcı oldukları; çocuğun cinsiyeti, yaşı ve kardeş sayısının, babanın çalışma durumu ve öğrenim düzeyinin, annenin ise çalışma durumunun baba katılımı ile anlamlı bir ilişki içinde olmadığı tespit edilmiştir (Castillo, Welch ve Sarver, 2011). Aytekin vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada ise anne ve babalık rollerinin nasıl algılandığına ilişkin çocukların görüşleri alınmıştır. Buna göre çocuklar, annelerinin genellikle ev işlerinde, babalarının ise çalışma hayatında aktif olduğuna ilişkin görüş belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra çocuklar, anneleri ile daha çok oyun oynadıkları babalarıyla da alışveriş merkezine ve lunaparka gittiklerini ifade etmişlerdir.

Babalık konusunda destek veya tavsiyeye ihtiyaç duyulduğunda katılımcıların genellikle kendi babalarına, annelerine veya bir başka aile üyesine başvurdukları görülmektedir. Babaların, babalık deneyimlerinde aile tecrübelerinin önemli bir yeri olduğunu vurguladıkları bir çalışmada

(Tepe ve Demir, 2019), yetiştirdiği aileyi eşitlikçi bir ortam olarak niteleyen bir katılımcı baba, bu durumu kendi ailesinde de içselleştirdiğini dile getirmiş; babalık algısının şekillenmesinde annesinin de büyük katkısı olduğunu vurgulamıştır. Dolayısıyla babalık rolü değerlendirilirken babanın yanı sıra annenin çocuk yetiştirme tutumunun da önemli olduğu görülmektedir. Mevcut araştırmaya katılan babalar da babalık ile ilgili deneyimleri konusunda babalarının yanı sıra annelerinden de destek aldıklarını belirtmişlerdir. Bu yönüyle ilgili çalışma, mevcut araştırmanın bulgularını desteklemektedir. AÇEV (2017) tarafından yayınlanan İlgili Babalık ve Belirleyicileri Raporu'nda, erkeklerin duygusal desteğe ihtiyaç duyduklarında başta eşleri, sonra ise arkadaşları geldiği belirlenmiştir. Özellikle 0-3 yaş arası çocuğu olan babaların arkadaşlarından gördüğü sosyal destek arttıkça babaların çocuğun fiziksel bakımına ayırdıkları zamanın arttığı tespit edilmiştir.

4.1. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, erkeklerin babalığı nasıl tanımladıklarını, babalığın hangi faktörlerden etkilendiğini ve erkeklerin babalık rollerine dair algılarını derinlemesine incelemek üzere yürütülmüştür. Babalığı etkileyen faktörlere yönelik görüşler incelendiğinde katılımcıların yaşadıkları sosyokültürel yapı içinde gördükleri babalık tarzını rol model aldıkları veya tam tersi bir babalık tarzı geliştirdikleri görülmüştür. Araştırmaya katılan bazı babalar, çocuk bakımında anne ve babanın görevlerinin ayrı olduğunu düşünerek çocuk bakımında ebeveyn cinsiyeti faktörünü vurgulamıştır. Babalık ve aile yaşantısına yönelik görüşler incelendiğinde baba çocuk ilişkisini kendi babaları ile olan ilişkilerine değinerek ifade eden katılımcılar kendi babalarından gördükleri babalığı daha çok eski zamanlarda yaşanan maddi ve manevi sıkıntılar, örf ve adetler, babalarının eğitim durumları ile açıklamışlardır. Katılımcıların babalığa yönelik sorumluluklardan söz ederken, maddi ve manevi sorumluluklar dikkat çekmiştir. Babalık kavramına ilişkin toplumsal cinsiyet kavramı çerçevesinde de çeşitli görüşler bulunmaktadır. Cinsiyetçi rollere vurgu yapan bazı katılımcılar toplumda babanın güç ve korku faktörü olarak görüldüğünü ifade etmiş; babaların evin maddi kaynağını sağlamakla sorumlu olduklarını vurgulamışlardır. Çocuk bakımında anne ve babanın görevlerinin ayrı olduğunu düşünerek çocuk bakımında cinsiyet faktörüne vurgu yapan katılımcılar olduğu görülmüştür. Bazı babalar ise ebeveynin cinsiyetine herhangi bir vurgu yapmadan çocuk bakımında anne ve babanın eşit sorumluluk ve görevlere sahip olduğunu dile getirmişlerdir.

Bu sonuçlar doğrultusunda babaların, çocuk gelişimine katkılarının önemini vurgulayan ve çocuk bakımında aktif rol almalarını teşvik eden eğitim programları düzenlenebilir. Eşi hamilelik sürecinde olan erkekleri babalığa hazırlamak amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde babalara yönelik rehber eğitimler düzenlenebilir. Babaların, babalık rolü algısı annelerin ebeveynlik tutumundan etkilenebilmektedir. Bu nedenle annelere de babaların çocuğun hayatındaki önemi ve ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecindeki iş birliği hakkında eğitimler düzenlenebilir. Babaların rol model aldıkları ya da reddettikleri babalık tarzlarını daha yakından inceleyen çalışmalara yer verilebilir. Erkeklerin babalık yapma biçimleri, toplumsal cinsiyet rolleri ve ekonomik koşullar çerçevesinde şekillendiği (Bozok, 2018b) için bu alanlardaki etkileşimler daha derinlemesine incelenebilir. Toplumsal cinsiyet rollerinin babalık üzerindeki etkilerini anlamak ve bu etkileri azaltmak için sosyokültürel yapının analizi yapılarak kültürel normların, babalık üzerindeki etkisi üzerine çalışmalar artırılabilir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma için Gazi Üniversitesi Etik Komisyonundan 12.01.2021 tarihli 01 sayılı toplantısı kararınca etik izin alınmıştır.

Yapay Zekâ Kullanımı Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayınlanması için herhangi bir yapay zekâ aracından faydalanmamıştır.

Kaynakça/References

- AÇEV (2018). Türkiye’de babalığı anlamak serisi II: Ebeveynlik, erkeklik ve çalışma hayatı arasında Türkiye’de babalık. Erişim Adresi: <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/801>
- AÇEV (2017). Türkiyede babalığı anlamak serisi III: türkiye’de ilgili babalık ve belirleyicileri, Özet Araştırma Raporu. Erişim Adresi: <https://ilkisbabalik.acev.org/acev-ve-babalik-arastirmalari/>
- Altenburger, L. E., Schoppe-Sullivan, S. J., & Kamp Dush, C. M. (2018). Associations between maternal gatekeeping and fathers’ parenting quality. *Journal of Child and Family Studies*, 27, 2678-2689. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1107-3>
- Amodia-Bidakowska, A., Laverty, C., & Ramchandani, P. G. (2020). Father-child play: A systematic review of its frequency, characteristics and potential impact on children’s development. *Developmental Review*, 57, 100924. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2020.100924>
- Aytekin, Ç. Artan, İ. Kangal, S. B. Çalışandemir, F. ve Özkızıklı, S. (2017). Çocukların anne-babalarına yönelik algılarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(38), 168-188. <https://dergipark.org.tr/en/pub/maeuefd/issue/24653/260760>
- Bachrach, C., & Sonenstein, F. L. (1998). Male fertility and family formation: Research and data needs on the pathways to fatherhood. In *Federal Interagency Forum on Child and Family Statistics* (Ed.), Nurturing fatherhood: Improving data and research on male fertility, family formation and fatherhood (pp. 45–98). Washington D.C.: U.S. Department of Health and Human Services. <http://fatherhood.hhs.gov/cfsforum/front.html>
- Barutçu, A., ve Hıdır, N. (2016). Türkiye’de Babalığın Değişen Roller: (Pro)Feminist Babalar. *Fe Dergi, Feminist Eleştiri*, 8(2), 40-41. https://doi.org/10.1501/Fe0001_00000000163
- Beitel, A.H., & Parke, R.D. (1998). Paternal involvement in infancy: The role of maternal and paternal attitudes. *Journal of Family Psychology*, 12, 68-288. <https://psycnet.apa.org/record/2010-04805-003>
- Bieler, P., Bister, M. D., Hauer, J., Klausner, M., Niewöhner, J., Schmid, C., & von Peter, S. (2021). Distributing reflexivity through co-laborative ethnography. *Journal of Contemporary Ethnography*, 50(1), 77-98. <https://doi.org/10.1177/0891241620968271>
- Bozok, M. (2018a). Türkiye’de ataerkillik, kapitalizm ve erkeklik ilişkilerinde biçimlenen babalık. *Fe Dergi*, 10(2), 30-42. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/federgi/issue/51931/676599>
- Bozok, M. (2018b). *Ebeveynlik, erkeklik ve çalışma hayatı arasında Türkiye’de babalık*. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı. <https://www.acev.org/directory/ebeveynlik-erkeklik-ve-calisma-hayati-arasinda-turkiyede-babalik/>
- Brandth, B., & Kvande, E. (1998). Masculinity and childcare: The reconstruction of fathering. *The Sociological Review*, 46, 293-313. <https://doi.org/10.1111/1467-954X.00120>
- Castillo, J., Welch, G., & Sarver, C. (2011). Fathering: The relationship between fathers’ residence, fathers’ sociodemographic characteristics, and father involvement. *Maternal and Child Health Journal*, 15(8), 1342-1349. <https://doi.org/10.1007/s10995-010-0684-6>
- Coltrane, S. (1996). *Family man: Fatherhood, housework, and gender equity*. Oxford University Press. <https://global.oup.com/academic/product/family-man-9780195119091?cc=tr&lang=en&>
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel Araştırma Yöntemleri –Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni çeviri editörleri Selçuk beşir demir mesut bütün*. Ankara: Siyasal.
- Deleş, B., ve Kaytez, N. (2020). Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ile baba katılım durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, (84), 101-116.

- Doherty, W. J., Kouneski, E. F., & Erickson, M. F. (1998). Responsible fathering: An over-view and conceptual framework. *Journal of Marriage and the Family*, 60, 277-292. <https://doi.org/10.2307/353848>
- Dowd, N. (2000). *Redefining Fatherhood*. New York: NYU Press.
- Gaertner, B.M., Spinrad, T.L., Eisenberg, N., & Greving, K.A. (2007). Parental childrearing attitudes as correlates of father involvement during infancy. *Journal of Marriage & Family*, 69(4), 962-976. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2007.00424.x>
- Gage, J. D., & Kirk, R. (2002). First-time fathers: perceptions of preparedness for fatherhood. *Canadian Journal of Nursing Research Archive*, 34(4), 15-24. PMID: 12619474.
- Garfield, C. F. Mapp, M.D. & Chung, P. J. (2006). A qualitative study of early differences in fathers' expectations of their child care responsibilities. *Ambulatory Pediatrics* 6(4), 215-220. [10.1016/j.ambp.2006.04.001](https://doi.org/10.1016/j.ambp.2006.04.001)
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş* (Çev. Ed. A. Ersoy & P. Yalçinoğlu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Goldberg, W.A., Michaels G.Y. & Lamb M.E. (1985) Husbands and wives adjustment to pregnancy and first parenthood. *Journal of Family Issues*, 6(4), 483-503. [10.1177/019251385006004005](https://doi.org/10.1177/019251385006004005)
- Guzzo, K. B. (2011). New father's experiences with their own fathers and attitudes toward fathering. *Fathering*, 9(3), 268. [10.3149/fth.0903.268](https://doi.org/10.3149/fth.0903.268)
- Güngörmüş Özkardeş, O. (2010). *Baba Olmak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Henry, J. B., Julion, W. A., Bounds, D. T., & Sumo, J. N. (2020). Fatherhood matters: An integrative review of fatherhood intervention research. *The Journal of School Nursing*, 36(1), 19-32. [10.1177/1059840519873380](https://doi.org/10.1177/1059840519873380)
- John, W., Cameron, C., & McVeigh, C. (2005). Meeting the challenge of new fatherhood during the early weeks. *Journal of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing*, 34(2), 180-189. [10.1177/0884217505274699](https://doi.org/10.1177/0884217505274699)
- Kırağ, N., ve Çakır, İ. (2019). 0-6 yaş çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve ilişkili faktörler. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3), 117-122. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/balikesirsbd/issue/44011/526660>
- Kuruçırak, Ş. (2010). *4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişki*. (Yayın No. 266751) [Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Lamb, M. E. (1975). Fathers: Forgotten contributors to child development. *Human Development*, 18(4), 245-266. <https://www.jstor.org/stable/26764330>
- Lamb, M.E. (2000). The history of research on father involvement: An overview. *Marriage & Family Review*, 29, 23-42. https://doi.org/10.1300/J002v29n02_03
- Maridaki-Kassotaki, K., Antonopoulou, K., Olivari, M. G., Tagliabue, S. & Confalonieri, E. (2020). Examining fatherhood in Greece and Italy. *Journal of Family Studies*, 26(1), 1-15. <https://doi.org/10.1080/13229400.2017.1284148>
- Marsiglio, W., Hutchinson, S., & Cohan, M. (2000). Envisioning fatherhood: A social psychological perspective on young men without kids. *Family Relations*, 49 (2), 133-142. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2000.00133.x>
- McGill, B. S. (2014). Navigating new norms of involved fatherhood: Employment, fathering attitudes, and father involvement. *Journal of Family Issues*, 35(8), 1089-1106. <https://doi.org/10.1177/0192513X14522247>

- Mercan, Z. ve Tezel Şahin, F. (2017). Babalık Rolü ve Farklı Kültürlerde Babalık Rolü Algısı. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2 (2), 1-10. <http://ijeces.hku.edu.tr/tr/pub/issue/31378/305704>
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. S. Turan). Ankara: Anı.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. New York: Sage Publications.
- Miles, B. & Huberman, M. (2019). *Genişletilmiş bir kaynak kitap: Nitel veri analizi* (Çev. S. Akbaba Altun ve A. Ersoy). Ankara: Pegem.
- Morman, M. T., & Floyd, K. (2006). Good fathering: father and son perceptions of what it means to be a good father. *Fathering: A Journal of Theory, Research & Practice about Men as Fathers*, 4(2). <https://doi.org/10.3149/fth.0402.113>
- Özkardeş, O. G. ve Arkonaç, S. (1998). İki farklı eğitim düzeyinde baba olma algısı. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(10), 253-263. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaebed/issue/385/2464>
- Özyeşer Cinel, N. Ö., ve Şahin, F. T. (2021). Babaların Kendilerinin Ve Babalarının Babalık Rollerine Bakış Açılarının İncelenmesi. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 7(15), 107-129. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijhe/issue/62183/904606>
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel Araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev. M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Pegem.
- Plantin, L., Mansson, S., & Kearney, J. (2003). Talking and doing fatherhood: On fatherhood and masculinity in Sweden and England. *Fathering-Harriman*, 1(1), 3-26. [10.3149/fth.0101.3](https://doi.org/10.3149/fth.0101.3)
- Pleck, E. H., & Pleck, J. H. (1997). Fatherhood ideals in the United States: Historical dimensions. *The role of the father in child development*, 3, 33-48. <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/46763/1/12.pdf>
- Pontes C. M, Osorio M. M., & Alexandrino, A. C. (2009). Building a place for the father as an ally for breast feeding. *Midwifery*, 25 (2), 195-202. [10.1016/j.midw.2006.09.004](https://doi.org/10.1016/j.midw.2006.09.004)
- Popenoe, D. (1996). Life without father: compelling new evidence that fatherhood and marriage are indispensable for the good of children and society. Simon And Schuster.
- Premberg, Å., Hellström, A. L., & Berg, M. (2008). Experiences of the first year as father. *Scandinavian Journal Of Caring Sciences*, 22(1), 56-63. [10.1111/j.1471-6712.2007.00584.x](https://doi.org/10.1111/j.1471-6712.2007.00584.x)
- Raeburn, P. (2019). *Baba olmak*. İstanbul: Kuraldışı
- Saraff, A., & Srivastava, H. C. (2008). Envisioning fatherhood: Indian fathers' perceptions of an ideal father. *Population Review*, 47(1). [10.1353/prv.0.0002](https://doi.org/10.1353/prv.0.0002)
- Seçer, Z., Çeliköz, N. ve Yaşa, S. (2007). Bazı Kişisel Özelliklerine Göre Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Babalarının Babalığa Yönelik Tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (18), 425-438. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/susbed/issue/61794/924257>
- Summers, J. A., Raikes, H., Butler, J., Spicer, P., Pan, B., Shaw, S., ... & Johnson, M. K. (1999). Low-income fathers' and mothers' perceptions of the father role: A qualitative study in four early head start communities. *Infant Mental Health Journal: Official Publication of The World Association for Infant Mental Health*, 20(3), 291-304. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1097-0355\(199923\)20:3<291::AID-IMHJ6>3.0.CO;2-G](https://doi.org/10.1002/(SICI)1097-0355(199923)20:3<291::AID-IMHJ6>3.0.CO;2-G)
- Telli, A. A. ve Özkan, H. (2014). *3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi*. (Yayın No. 379374) [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

- Tepe, E. (2019). *İki-dokuz yaş çocuk sahibi olan ailelerin babalık algısı üzerine bir inceleme: Sakarya İli örneği* [Yüksek Lisans Tezi,, Sakarya Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Tepe, E. E. ve Demir, A. (2019). Babaların çocuk bakımına katılımında kendi annelerinin etkisi üzerine bir çalışma: Sakarya ili örneği. *Folklor Akademik Dergisi*, 2(1), 121-140. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/folklor/issue/44848/539632>
- Tin, N., ve Alptekin, D. (2022) Tarihsel Süreçte Babalık Deneyimlerinin Toplumsal Cinsiyet Analizi. *Sosyoloji Dergisi*, (43), 155-191. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosder/issue/70003/1111046>
- Türkoğlu, D., ve Akduman, G. G. (2016). Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ile çocuklarının sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(03), 224-241.
- Uyanık, Ö., Kaya, Ü. Ü., İnal Kızıltepe, G., ve Can Yaşar, M. (2016). Çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden babaların çocukları ile olan ilişkilerinin incelenmesi. *Journal of Theoretical Educational Science*, 9(4), 515-531. <http://dx.doi.org/10.5578/keg.10509>
- Yanardağ, M.Z. ve Özmete, E (2016). Erkeklerin bakış açısıyla toplumsal cinsiyet rolleri: kadın ve erkek olmanın değeri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(1), 91-107. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsadergisi/issue/21499/230533>
- Yüzer, İ., ve Demez, G. (2021). Ataerkil Güç İlişkileri Bağlamında Baba-Oğul Etkileşimi| Father-Son Interaction in The Context of Patriarchal Power Relations. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 4(1), 15-34. <https://doi.org/10.33708/ktc.896440>
- Zeybekoğlu, Ö. (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 297-32. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mjh/issue/83146/1433252>

İletişim/Correspondence

Arş. Gör. Büşra NAKIŞ YILDIRIM (Sorumlu yazar)
busra.nakis@inonu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Rukiyye YILDIZ ALTAN
yildizrukiyye@gmail.com

Arş. Gör. Hatice Büşra YILMAZ TAM
hb.yilmaz@alparslan.edu.tr

Doç. Dr. Aysel TÜFEKÇİ
atufekci@gazi.edu.tr